

Informatiebrochure Vervolgcurcus cognitieve gedragstherapie: Behandelinterventies Jeugd

Onderdeel: Vervolgcurcus 50 uur

Docenten: Dhr. E. Jongman (docent, supervisor VGCT)

Mw. C.K. Nuhoff (hoofddocent, supervisor VGCT)

Vervolgcurcus cognitieve gedragstherapie

De Vervolgcurcus cognitieve gedragstherapie sluit aan op de Basiscurcus Cognitieve gedragstherapie en is speciaal ontwikkeld voor psychologen en orthopedagogen die werkzaam zijn met pubers en adolescenten. Deze curcus kan alleen gevolgd worden wanneer de Basiscurcus is afgerond. De kennis en vaardigheden die zijn opgedaan in de basiscurcus worden verdiept en uitgebreid.

Doelstelling

Na afronding van de Vervolgcurcus kunnen de cursisten zelfstandig onder supervisie cognitieve gedragstherapieën uitvoeren.

Inhoud

In de Vervolgcurcus leren de cursisten om effectieve cognitieve gedragstherapeutische interventies toe te passen bij diverse stoornissen en complexe problematiek. De nadruk ligt op de behandeling van pubers en adolescenten.

De curcus start met het opfrissen en herhalen van het gedragstherapeutische proces en de belangrijkste cognitieve technieken, waarbij de specifieke toepassing voor deze leeftijdsgroep uitgebreid wordt toegelicht. Het gedragstherapeutische proces zal als een rode draad door de curcus lopen. De onderwerpen die aan bod komen zijn:

Ontwikkelingsfase gerelateerde problematiek, de behandeling van negatief zelfbeeld en faalangst, de behandeling van emotieregulatieproblemen en zelfbeschadigend gedrag, de behandeling van complexe gedragsstoornissen, verslaving, agressief en delinquent gedrag bij jongeren. Naast de cognitief gedragstherapeutische technieken zal ook aandacht besteed worden aan de Socratische dialoog, motivatie-strategieën en creatieve interventies.

De cursusonderdelen zijn praktijkgericht, er wordt veel gewerkt met rollenspelen en oefeningen. De cursisten leren om zowel de technieken (vaardigheden) te kunnen toepassen alsook een goede therapeutische attitude, interactie en relatie te kunnen hanteren. Er wordt van de cursisten verwacht dat zij opdrachten kunnen uitvoeren in hun klinische praktijk en daarover kunnen rapporteren (casuïstiek inbreng) tijdens de cursusbijeenkomsten. Ook wordt van de cursisten verwacht dat zij beschikken over opname materiaal (Videocamera of Ipad) om behandelingen te kunnen opnemen en daarvan geselecteerde fragmenten te kunnen gebruiken voor het onderwijs.

De cursisten maken kennis met actuele protocollen, maar leren vooral kritisch en creatief met protocollen om te gaan, zodat de cliënt met zijn systeem en eigen cultuur centraal staat en uitgangpunt is voor de keuzen die worden gemaakt in het gedragstherapeutisch proces.

Werkwijze

De cursisten bereiden de cursusbijeenkomsten voor door:

- Het bestuderen van de literatuur
- Het maken van huiswerkopdrachten
- Een opname te maken van een behandeling

De cursusbijeenkomsten omvatten:

- Het voor- en nabespreken van de huiswerkopdrachten
- De laatste vier bijeenkomsten zullen de cursisten in groepjes ieder een casus presenteren. In deze casus dient het gedragstherapeutische proces duidelijk beschreven en beargumenteerd te worden. Tevens wordt daarbij twee beeldfragmenten vertoond van een cognitief gedragstherapeutische interventie die is toegepast. De cursisten bereiden enkele vragen voor die aanzet geven tot een plenaire discussie.
- Uitleg van de theorie door de docent, veelal visueel ondersteund (video / DVD)
- Veel praktische oefeningen met betrekking tot de verschillende onderdelen van het gedragstherapeutische proces. Hierbij wordt gebruik gemaakt van demonstraties en rollenspelen. Er wordt geoefend aan de hand van concreet praktijkmateriaal van de cursisten.

Aan te schaffen literatuur

- Heuves, W. (2006). Pubers, ontwikkeling en problemen. ISBN 90 232 4164 9

Reeds gebruikt / aangeschaft voor de Basiscursus

- Korrelboom K., E. ten Broeke (2014). Geïntegreerde cognitieve gedragstherapie. Handboek voor theorie en praktijk. ISBN 9789046903810
- *Aanvullende literatuur wordt digitaal beschikbaar gesteld.*

Toetsing

- Presentie: de cursisten dienen minimaal 90% van de bijeenkomsten aanwezig te zijn. Bij afwezigheid krijgt de cursist een vervangende opdracht. Dit betekent dat maximaal 10% van de contacttijd verzuimd mag zijn. In dat geval kan worden volstaan met het inhalen van de voor de verzuimde uren opgegeven huiswerkopdrachten.
Wanneer meer dan 10% van de contacttijd, maar minder dan 20% van de contacttijd is verzuimd moeten bovendien extra opdrachten worden uitgevoerd ter compensatie van de gemiste uren. Als er meer dan 20% is verzuimd, kan de cursus niet meetellen voor het lidmaatschap van de VGCT.
- Kennis en vaardigheid worden getoetst. Tijdens de cursus krijgen de cursisten opdrachten mee om theoretische vraagstukken te behandelen vanuit de klinische

werkzaamheden. Zij worden tevens beoordeeld (zelfbeoordeling, feedback van medecursisten en docent) op hun inbreng in subgroepen en in de plenaire cursusonderdelen.

- Presentatie van een casus in subgroepen waarbij het gedragstherapeutisch proces getoond wordt. Dit presentatie dient de volgende onderdelen te omvatten: een holistische theorie relevante analyses, een behandelplan met voorgestelde behandelinterventies, een voorstel voor de metingen en registraties. De cursisten illustreren de behandelinterventies middels een korte demonstratie van ten minste twee verschillende interventies.
- Deze presentatie wordt ingeleverd in de vorm van een verslag. Daarin staat beschreven de analyses, weergave van de metingen en registraties, de HT, de doelen, de interventies en een kritische beschouwing op het gehele proces waarbij ook de feedback uit de cursusgroep wordt meegenomen. Dit verslag wordt beoordeeld door de docent.
- Tenslotte maakt de cursist op de laatste cursusdag een multiple choice toets waarmee de inhoudelijke kennis getoetst wordt.

Bijeen- komst	Onderwerp	Docent	Aantal uur
1	Het gedragstherapeutisch proces en cognitieve technieken Ontwikkelingsfase gerelateerde problematiek	Charlotte Nuhoff	6,5 uur
2	Motiverende gespreksvoering bij pubers en adolescenten	Charlotte Nuhoff	6,5 uur
3	Agressie: oorzaken en aangrijpingspunten	Erik Jongman	6,5 uur
4	Motiveringstechnieken en CGT bij Verslavingsproblematiek	Erik Jongman	6,5 uur
5	Belangrijkste modificatieprocedures bij agressie	Erik Jongman	6,5 uur
6	Gezinsinterventies bij ernstige	Erik Jongman	6,5 uur

	gedragsproblemen		
7	Behandeling van negatief zelfbeeld bij jongeren	Charlotte Nuhoff	6,5 uur
8	Emotieregulatie en zelfbeschadigend gedrag	Charlotte Nuhoff	6,5 uur
Totaal			52 uur

Bijeenkomst 1 : Het gedragstherapeutisch proces en cognitieve technieken

Datum :

Docent : C. Nuhoff

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- Inleiding in de Vervolgcurcus
- Het cognitief-gedragstherapeutisch proces
- Overzicht van een complete behandeling waarin het cognitief-gedragstherapeutisch proces stap voor stap geïllustreerd wordt
- Specifieke cognitieve technieken: meerdimensioneel evalueren, taartpunttechniek, hulpkaarten en schrijfopdrachten
- Ontwikkelingsfase gerelateerde problematiek: identiteitsvorming, autonomie, losmaking en levensvragen

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

1. De verschillende fasen binnen het cognitief-gedragstherapeutisch proces in chronologische volgorde herkennen en toepassen
2. Verklarende functionele diagnostiek toepassen op bovengenoemde casus (HT, FA en BA opstellen)
3. Meerdere aangrijpingspunten voor interventies benoemen aan de hand van een gepresenteerde casus
4. De behandelrationale op begrijpelijke wijze uitleggen aan de cliënt
5. De cognitieve technieken; meerdimensioneel evalueren, taartpunttechniek, hulpkaarten en schrijfopdrachten toepassen bij een adolescent
6. Een behandeling met een adolescent evalueren
7. De valkuilen bij het afsluiten van een behandeling herkennen
8. Ontwikkelingsfase gerelateerde problematiek herkennen en tevens een goed onderscheid maken tussen 'normale' ontwikkelingsproblemen en psychopathologie

Bijeenkomst 2 : Motiverende gespreksvoering bij jongeren

Datum :

Docent : C. Nuhoff

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- De stadia van gedragsverandering
- Ambivalentie
- De reparatiereflex
- De vier processen in motiverende gespreksvoering
- Verandertaal en behoudtaal
- Wrijving in de therapeutische relatie

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

1. Weet u wat motiverende gespreksvoering is (en wat niet)
2. De stadia van gedragsverandering herkennen in uitspraken van de cliënt
3. Weet u dat ambivalentie een natuurlijk onderdeel is van het veranderproces
4. Herkent u de reparatiereflex en kunt u deze 'hanteren'
5. Kent u de vier processen binnen de motiverende gespreksvoering
6. Kunt u behoudtaal herkennen en verandertaal stimuleren bij de client
7. Kunt u wrijving binnen de therapeutische relatie herkennen

Bijeenkomst 3 : Agressie: oorzaken en aangrijpingspunten

Datum :

Docent : E. Jongman

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- Vigerende theorieën over agressie
- Samenhang tussen trauma en agressie
- Indicatiestelling bij agressie
- Opstellen van behandelplan aan de hand van diagnostische analyses (FA,BA)

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

1. Reactieve agressie onderscheiden van instrumentele agressie
2. Risico en beschermende factoren bij verschillende vormen van agressie onderscheiden
1. Indiceren voor ambulante, groeps- of klinische behandeling
2. FA en BA maken bij agressie
3. Behandelplan opstellen met concrete en haalbare aangrijpingspunten

Bijeenkomst 4 : Motiveringstechnieken en CGT bij Verslavingsproblematiek
Datum :
Docent : E. Jongman

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- Motiveren van 'gestuurde' en ongemotiveerde cliënten
- CGT bij verslavingsproblematiek (vooral cannabis)
- Oefenen met acteur: motiveringstechnieken, maken van FA, BA en holistische theorie naar aanleiding eerste gesprek

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

1. Opstellen BA, FA en holistische theorie bij externaliserende jongere met verslavingsproblematiek
2. Behandelplan opstellen met concrete en haalbare aangrijpingspunten bij jongere met verslavingsproblematiek
3. Toepassen van motiveringstechnieken bij 'gestuurde' en ongemotiveerde cliënten
4. Samen opstellen van behandelplan met cliënt met verslavingsproblematiek
1. Toepassen CTG interventies bij verslavingsproblematiek: voor- en nadelenbalans, zelfcontroletechnieken, omgaan met trek, noodplan, veranderen gedachten, omgaan met gevoelens

Bijeenkomst 5 : Belangrijkste modificatieprocedures bij agressie
Datum :
Docent : E. Jongman

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- Herkennen van schema's/kerncognities bij een 'gestuurde' jongere
- Bespreekbaar maken van schema's bij een 'gestuurde' jongere
- Toepassen van CGT technieken (impulscontrole en zelfcontrole) bij een jongere met agressieproblematiek

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

1. Schema's herkennen
2. Schema's bespreekbaar maken met cliënt
3. Herkennen en veranderen van gevoelens
4. Veranderen van cognitieve 'distorties'
5. Impulscontrole en zelfcontrole technieken toepassen bij agressie

Bijeenkomst 6 : Gezinsinterventies bij ernstige gedragsproblemen

Datum :

Docent : E. Jongman

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- Bespreking verschillende evidence-based gezinsinterventies voor ernstige gedragsproblemen bij pubers
- Gezinsgericht gesprek (itt klachtgerichte gesprek) , klacht relationeel maken
- Motiveren door herlabelen van het problematische gedrag en veranderen van gezinspatronen

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

2. De rationale van verschillende gezinstherapieën onderscheiden
3. Gesprek voeren met gezin door problemen relationeel te maken
4. Motiveren door te herlabelen van het probleem
5. Negativiteit in de gesprekken tussen de gezinsleden verminderen
6. Gezinspatroon doorbreken door communicatie te veranderen (o.a. leren onderhandelen, conflict hantering, time out procedure toepassen)

Bijeenkomst 7 : Behandeling van negatief zelfbeeld

Datum :

Docent : C. Nuhoff

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- Oorzaken en gevolgen van een negatief zelfbeeld
- Behandelstrategieën negatief zelfbeeld:
  - COMET
  - Zelfhulpprogramma
  - Zelfbeeldtraining voor kinderen en jongeren
- Contraconditionering

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst:

1. Weet u wat de oorzaken en gevolgen zijn van een negatief zelfbeeld
2. Weet u hoe een positief zelfbeeld stap voor stap kan worden opgebouwd en hoe u cliënten daarvoor kunt motiveren
3. Kunt u psycho-educatie m.b.t. negatief zelfbeeld geven en de behandelrationale uitleggen waarbij u uw taalgebruik laat aansluiten bij het ontwikkelingsniveau van het kind of de jongere
4. Bent u bekend met COMET voor een negatief zelfbeeld en de verschillende technieken die toegepast worden bij een volwassene met een negatief zelfbeeld
5. Kent u de stappen die (volwassen) cliënten zelf kunnen nemen om hun negatieve zelfbeeld te overwinnen

6. Kunt u cliënten met een negatief zelfbeeld motiveren hun zelfbeeld te veranderen
7. Kunt u de technieken beschreven in de zelfbeeldtraining voor kinderen en jongeren toepassen
8. Kunt u contraconditionering toepassen bij een kind en een jongere met een negatief zelfbeeld

Bijeenkomst 8 : Behandeling van emotieregulatiestoornissen en zelfbeschadigend gedrag

Datum :

Docent : C. Nuhoff

Onderwerpen

De volgende onderwerpen komen in deze bijeenkomst aan bod:

- Ontwikkeling van emotieregulatiestrategieën
- Adaptieve en maladaptieve emotieregulatiestrategieën
- Behandelinterventies voor emotieregulatie: ontspanning, aanvaarding, positieve zelfspraak, analyse middels cognitieve technieken, afleiding en probleemaanpak.
- Behandelprotocollen voor emotieregulatie
- Zelfbeschadigend gedrag: ontstaan, functie, instandhoudende factoren, systeem

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst:

1. Heeft u kennis van de ontwikkeling van emotieregulatie
2. Weet u hoe adaptieve en maladaptieve emotieregulatiestrategieën ontstaan
3. Bent u bekend met behandelinterventies voor emotieregulatie
4. Bent u op de hoogte van verschillende protocollen en trainingen van emotieregulatie voor jongeren
5. Weet u hoe zelfbeschadigend gedrag ontstaat en wat de instandhoudende factoren zijn
6. Kunt u motiverende gesprekstechnieken toepassen bij jongeren die zichzelf beschadigen